

- винограду в умовах Північного Причорномор'я / С. Л. Кузьмук, М. Г. Банковська, С. П. Джуманазарова // Генетичні ресурси рослин: наук. журн. – Харків, 2012. – № 10-11. – С. 173-178.
8. Кузьмук С. Л. Столовые сорта молдавской селекции в условиях Северного Причерноморья / С. Л. Кузьмук // Pomicultura, Viticultura si Vinificatia. – Chisinau, 2014. – Nr. 3. – P. 21-24.
 9. Сортимент винограду України – перспективи вдосконалення / В. В. Власов, Н. А. Мулюкіна, І. А. Ковальова, та ін. // Сучасні аграрні технології: інформаційно-аналітичне видання. – К., 2013. – № 05 (333). – С. 64-71.
 10. Mihail Rapcea. PEDOAMPELOECOLOGIA – BAZA DEZVOLTARII DURABILE. A VITICULTURII IN REPUBLICA MOLDOVA / Mihail Rapcea. – Ch.: Tipografia – Sirius s.n., 2004. – 232 p.

Кузьмук С. Л., Ковалёва И. А., Герус Л. В.

Улучшение сортимента винограда методом интродукции

В статье рассмотрены основные исторические аспекты развития интродукции как метода улучшения сортимента винограда и выявлена значительная роль этого метода в обогащении сортовых ресурсов разных виноградарских регионов мира. Сделан вывод о необходимости дальнейшего изучения интродуцированных сортов винограда и применения их в селекционной работе с целью создания местных комплексноустойчивых сортов винограда.

Ключевые слова: виноградарство, интродукция, сорт, сортимент, экологическая пластичность, почвенно-климатические условия.

S. L.Kuzmuk, I. A. Kovalyova, L. V. Gerus

Grape assortment improvement by introduction

The main historical aspects of introduction development as a method for improvement of grape assortment were considered. The significant role of this method in the enrichment of varietal resources of different vineyard regions of the world was revealed. The introduced grape varieties further study necessity and their wide application in breeding to create local cultivars with complex resistance has been shown.

Keywords: viticulture, introduction, cultivar, assortment, ecological plasticity, soil and climatic conditions.

УДК 634.836.3

Г. В. Куліджанов, канд. с.-г. наук, доц.,
Одеська філія ДУ "Держґрунтохорона",
Україна

ВИНОГРАДНИЙ КАДАСТР ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ВИНОГРАДНИХ НАСАДЖЕНЬ

Охарактеризовано загальний стан виноградних насаджень Одеської області за результатами складання Виноградного Кадастру України. За оцінкою віку, зріженості та загального стану виноградних насаджень зроблено висновок про необхідність суттєвої державної підтримки галузі та збільшення обсягів садіння нових насаджень.

Ключові слова: виноград, виноградний кадастр, Одеська область, зрідженість, вік насаджень, стан насаджень, щеплені, власнокореневі, зрошувані насадження.

Вступ. Згідно з законом України «Про виноград і виноградне вино» виноградні насадження всіх форм власності підлягають реєстрації в Мінагрополітики України. ДУ Одеський центр «Облдержродючість» (нині – ДУ «Держгрунтохорона») за дорученням Мінагрополітики України приймав безпосередню участь в розробці Виноградного Кадастру України 2010.

Методика проведення досліджень. Була проведена інвентаризація насаджень винограду в Одеській області, включаючи такі показники: структура та стан насаджень, організація підприємств, площі виноградників за типами ґрунтів, зонами теплозабезпечення, в тому числі покривні та неукривні насадження, віковий склад виноградників, схеми посадки, типи формувань, зрідженість, сортовий склад, розсадницька база, економічна ефективність.

Результати досліджень. Одеська область – це потужний регіон промислового виноградарства України. За площею виноградних насаджень – 38949 га вона перевершує навіть АР Крим (31001,3 га), а також решту виноградарських областей: Миколаївську – 5967 га, Херсонську – 6072 га, Запорізьку – 297 га, Закарпатську – 2321 га.

В Одеській області виноградники розташовані в 13 адміністративних районах (табл.1).

Таблиця 1

Площа виноградних насаджень в Одеській області, га

Район	Всього	в т. ч.			
		плодоносні	зрошувані	власнокореневі	щеплені
Арцизький	2215	1889	842	45	2170
Б-Дністровський	3931	2639	29	307	3624
Біляївський	1156	988	-	929	227
Болградський	6990	4806	266	692	6298
Великомихайлівський	167	163	-	107	60
Ізмаїльський	1756	824	503	347	1409
Кілійський	1801	1125	198	918	883
Овідіопольський	2534	1790	388	123	2411
Роздільнянський	1543	1052	-	156	1387
Ренійський	1988	1412	126	431	1557
Саратський	5035	4316	-	770	4265
Тарутинський	7305	4569	-	211	7094
Татарбунарський	2528	1921	39	534	1994
Всього по області	38949	27494	2351	5570	33379

Найбільші площі насаджень в Тарутинському районі - 7305 га, Болградському - 6990 га, Саратському – 5035 га, Білгород-Дністровському – 3931 га, менші площі розташовані в Овідіопольському – 2534 га, Ренійському – 1988 га, Арцизькому – 2215 га, Татарбунарському – 2528 га, Кілійському – 1801 га, Ізмаїльському – 1756 га, Біляївському – 1156 га, Роздільнянському – 1543 га, Великомихайлівському – 167 га.

Більшість виноградників щеплені – 33379 га – 85,7 %, відсоток кореневласних складає 14,3% або 5570 га. Кореневласних виноградників в районах: Біляївському – 929 га, Кілійському – 918 га, Саратському – 770 га, Болградському – 692 га, Татарбунарському – 534 га, Ренійському – 431 га, Ізмаїльському – 347 га, Білгород-Дністровському – 307 га, Тарутинському – 211 га, Роздільнянському – 126 га, Кілійському, Татарбунарському – 39 га,

Білгород-Дністровському – 29 га. Кореневласні виноградники – це здебільше гібриди Зейбеля, Кудерка, Бако. В подальшому вони мають бути замінені на щеплені високоякісні сорти винограду.

Середня врожайність винограду в області становить 51,4 ц/га, валовий збір –166281 т.

За останні 5 років середня врожайність була доволі стабільною – 46,2-55,1 ц/га. Найвища врожайність була в Кілійському і Великомихайлівському районах, відповідно 98,7 і 93,6 ц/га, найнижча – у Арцизькому - 40,7 ц/га, Біляївському – 42,1 ц/га і Тарутинському – 38,4 ц/га.

Урожайність виноградників в багатьох господарствах залишається низькою та нестабільною. Це наслідок того, що порушуються технології вирощування виноградників, догляд за рослинами від хвороб та шкідників, внесення добрив.

Продуктивність виноградників та їх стан в значній мірі залежать від віку насаджень. Виноградники Одеської області за віковим складом можна розподілити на групи (табл. 2).

Таблиця 2

Площа виноградників Одеської області за віковим складом, га

Район	Всього	В тому числі за віковими групами, років				
		1- 4	5-10	11- 25	26- 40	більше 40
Арцизький	2215	303	514	304	1069	25
Б-Дністровський	3931	1350	386	1182	934	79
Біляївський	1156	162	243	196	543	12
Болградський	6990	2261	1320	1917	1366	126
Великомихайлівський	167	-	-	67	81	19
Ізмаїльський	1756	1088	289	135	227	17
Кілійський	1801	685	306	234	504	72
Овідіопольський	2534	642	820	623	438	11
Роздільнянський	1543	493	378	437	212	23
Ренійський	1988	627	348	358	582	73
Саратський	5035	846	694	1114	2333	48
Тарутинський	7305	2781	1227	502	2684	111
Татарбунарський	2528	608	358	613	787	162
Всього по області	38949	11846	6883	7682	11760	778

Найбільшу площу займають насадження в групах 1-4 роки – 11846 га, 26-40 років – 11760 га, проміжні групи 5-10 років – 6883 га, 11-25 років – 7682 га. Найменшу площу займають насадження віком більше 40 років – 778 га. Серед цих насаджень значна доля виноградників населення. Старі насадження потребують заміни, виникає щорічна потреба в виноградних саджанців приблизно 20 млн. шт.

Зрідженість виноградників негативно впливає на їх продуктивність. В середньому по області вона становить 19,1% (табл. 3).

Найменша зрідженість в групі 1-4 роки – 6,9%; 5-10 років – 15,2%. У віковій групі 11-15 років – 29,7%, віком від 16-25 років – 34,9 %. Таких виноградників налічується 7682 га. Найбільш зріджені виноградники посадка 1983-1992 років і старіші. Таких виноградників в області 15960 га, їх зрідженість становить від 30,4 до 40,5%. Насадження за 40 років розташовані головним чином на присадибних ділянках, краще доглянуті і тому менш зріджені. Висока зрідженість насаджень від 11 до 40 років обумовлена механічними пошкодженнями при догляді, невідповідність підщеп, низьким афінітетом, невідповідністю сортів. Позбавлення зрідженості підвищує врожайність на 25-30%.

Зрідженість виноградних насаджень Одеської області

Район	Всього, га	в тому числі за віковими групами, %					
		1-4	5-10	11-15	16-25	26-40	>40
Арцизький	2215	6	18	34	35	35	18
Б-Дністровський	3931	7	13	43	31	34	21
Біляївський	1156	12	15	26	36	37	28
Болградський	6990	7	15	21	38	35	23
Великомихайлівський	167	-	-	31	41	38	21
Ізмаїльський	1756	4	19	28	38	37	22
Кілійський	1801	4	15	29	37	34	24
Овідіопольський	2534	4	5	30	30	37	26
Роздільнянський	1543	6	15	27	34	39	19
Ренійський	1988	10	19	26	31	34	20
Саратський	5035	8	17	24	31	36	20
Тарутинський	7305	9	17	29	36	29	21
Татарбунарський	2528	5	14	43	36	25	23
Всього по області	38949	7	15	30	35	33	22

Зрідженість є однією з головних причин незадовільного стану виноградників. За зібраними даними їх площа складає 11437 га (29,3%).

В Арцизькому районі таких насаджень 930 га або 40,6%, Великомихайлівському – 68 га – 42%, Болградському – 2840 га – 40,6%, Ізмаїльському – 64,8 га – 36,9%, Татарбунарському – 2072 га – 28,4% (табл. 4).

Стан виноградників в районах Одеської області

Район	Площа, га	На шпалері	Оцінка насаджень		
			хороші	задовільні	незадовільні
Арцизький	2215	1375	480	805	903
Б-Дністровський	3931	3166	670	2131	1130
Біляївський	1156	154	358	471	327
Болградський	6990	4504	1710	2440	2840
Великомихайлівський	167	30	28	71	68
Ізмаїльський	1756	630	262	846	648
Кілійський	1801	386	567	815	419
Овідіопольський	2534	1980	1005	1008	521
Роздільнянський	1543	989	408	728	407
Ренійський	1988	1175	706	883	399
Саратський	5035	3513	1670	2269	1096
Тарутинський	7305	4033	2769	2464	2072
Татарбунарський	2528	1279	663	1285	580
Всього по області	38949	23214	11296	16216	11437

Виноградники на цих площах відрізняються слабким розвитком, низькою продуктивністю, високою зрідженістю.

В задовільному стані знаходяться 16216 га або 41,6%, в гарному стані 11296 га (29,0%). Більша частина плодоносних виноградників поставлена на шпалеру – 23214 га –

69,7%. На молодих виноградниках, на присадибних ділянках, шпалера ще не була встановлена - 101 65 га (табл. 4).

В незадовільному стані знаходиться велика частина вирощуваних насаджень. Ці насадження потребують реставрації чи перезакладання, вони не покривають затрат на їх догляд.

Висновки. За останні тридцять років, на жаль, площа виноградних насаджень скоротилась більш ніж в 2,5 рази. Відповідно валовий збір також скоротився в 2,2 рази. За цей час розкорчовано більше 50 тис. га виноградників. Сучасне виноробство дуже часто практикує виготовлення "вина із порошку". Це дуже прикро і негативно впливає на ставлення до виноградних насаджень. Але не слід забувати, що виноградарство - це традиційна та найбільш ефективна галузь агропромислового виробництва в Одеській області. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови дозволяють вирощувати цінні європейські технічні і столові сорти для споживання, для виготовлення самих високоякісних вин. З часу складання Виноградного Кадастру площі виноградників Одещини скоротилися, але нові насадження закладено переважно високоякісними європейськими сортами.

Найбільшого розвитку виноградарство досягло у 1981-1985 рр., було насаджено 18,5 тис. га нових виноградників. Виноградники, займаючи лише 2% площі сільгоспугідь області, давали 15% грошових надходжень та до 25% прибутку від реалізації продукції рослинництва.

Жодна з основних сільгоспкультур не давала більше прибутку у перерахунку на одиницю земельної площі ніж виноградарство. Тому виноградарство потрібно відновляти, приділяти увагу на рівні державних установ, сприяти повному відродженню галузі.

Використані джерела

1. Авидзба А. М. Состояние мирового виноградарства и перспективные направления развития науки и техники в этой отрасли. / А. М. Авидзба, Н. М. Павленко // Труды научного центра виноградарства и виноделия ИВиВ «Магарач». – Ялта, 2001. – Т. 3. – С.5-6.
2. Виноградарство Северного Причерноморья: монография / В. В. Власов, Н. А. Мулюкина, В. Б. Кобец и др.; под ред. В. В. Власова. – Арциз: ФОП Петров О. С., 2009. – 208 с.
3. Виноградний кадастр // Державний технологічний центр охорони родючості ґрунтів. – К., 2008. – 101 с.
4. Кузьмук С. Л. Агробіологічна оцінка інтродукованих столових сортів винограду в умовах Північного Причорномор'я: дисертація ... канд. с.-г. наук; спец. 08.00.06 "Виноградарство" / С. Л. Кузьмук. – Одеса: ННЦ "ІВіВ ім. В. Є. Таїрова", 2014. – 120 с.

Кулиджанов Г. В.

Виноградний кадастр Одеської області и общее состояние виноградных насаждений

Охарактеризовано общее состояние виноградных насаждений Одесской области по результатам составления Виноградного Кадастра Украины. По оценке возраста, изреженности и общего состояния виноградных насаждений сделан вывод о необходимости существенной государственной поддержки отрасли и увеличение объемов посадки новых насаждений.

Ключевые слова: виноград, виноградный кадастр, Одесская область, изреженность, возраст насаждений, состояние насаждений, привитые, корнесобственные, орошаемые насаждения.

G. V. Kulizhanov

Grape Inventory of Odessa region and the general condition of the vineyards

The general state of the Odessa region vineyards based on the results of the compilation Ukrainian Grape Inventory was described. On age assessment, thinning and general state of vineyards conclusion about the need for considerable state support and the vineyards areas increasing was made.

Keywords: grapes, grape Inventory, Odessa region, thinning, age of plantation, status of plantation, grafted, own-rooted, irrigated plantations.

УДК 634.84:631.535:631.537

*Г. М. Кучер, канд. біол. наук,
М. М. Артюх, наук. співр.,
Е. В. Нікульча, наук. співр.*

Національний науковий центр
“Інститут виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова”,
Україна

ВПЛИВ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО ПРЕПАРАТУ ТРИХОДЕРМА БЛЕНД НА РІСТ ТА РОЗВИТОК ЩЕП ВІНОГРАДУ

Наведено результати вивчення впливу препарату Триходерма Бленд на розвиток щеп винограду сорту Аркадія. Встановлено ефективність застосування даного препарату при внесенні його під корені щеп. Щепи краще розвивались по всіх агробіологічних параметрах і їх вихід підвищився в 1,5 рази.

Ключові слова: щепи, саджанці, пігменти, вода, інтенсивність дихання, листя, пагони.

Вступ. Відомо, що за останні роки значно розширюється застосування у сільгоспвиробництві біологічних речовин комплексної дії. Ці препарати характеризуються екологічною чистотою, мають рістактивуючу активність, пригнічують розвиток хвороб та шкідників, підвищують продуктивність с/г культур. Тому їх застосування може бути альтернативою хімічним засобам захисту або зменшити їх навантаження. Крім того, ці препарати мають високу фізіологічну активність, тому дуже важливе вивчення цих нових сполук у виноградарстві, окремо у виноградному розсадництві, щоб на їх основі розробити більш ефективні технологічні прийоми стимулювання редукованих процесів у щеп, їх адаптивних властивостей, оптимізації росту та розвитку в шкільці.

Метою цієї роботи є вивчення нового біопрепарату Триходерма Бленд на біологічні та фізіологічні показники розвитку щеп винограду та вихід стандартних саджанців, визначити найбільш ефективні прийоми його застосування у виноградному розсадництві.

Методика досліджень. На протязі 2013-2014 рр. в лабораторії фізіології відділу розмноження і розсадництва винограду ННЦ “ІВіВ ім. В. Є. Таїрова” проведено досліди по вивченню ефективності застосування біопрепарату Триходерма Бленд в виноградному розсадництві.